TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. gegužės 5 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 20 straipsnis – Europos Sąjungos pilietybė – Sąjungos pilietis, kuris niekada nesinaudojo judėjimo laisve – Jo šeimos nario, trečiosios šalies piliečio, prašymas išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę – Atmetimas – Sąjungos piliečio pareiga turėti pakankamai išteklių – Sutuoktinių pareiga gyventi kartu – Nepilnametis vaikas, Sąjungos pilietis – Nacionalinės teisės aktai ir praktika – Veiksmingas naudojimasis tuo, kas sudaro Sąjungos piliečiams suteikiamų teisių esmę – Galimybės atėmimas“

Sujungtose bylose C-451/19 ir C-532/19

dėl *Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha* (Kastilijos La Mančos Aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) 2019 m. balandžio 29 d. ir 2019 m. birželio 17 d. nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo atitinkamai 2019 m. birželio 12 d. ir 2019 m. liepos 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Subelegación del Gobierno en Toledo

prieš

XU (C-451/19),

QP (C-532/19)

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas), teisėjai S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi ir O. Spineanu–Matei,

generalinis advokatas P. Pikamäe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos iš pradžių M. J. Ruiz Sánchez ir S. Jiménez García, vėliau – M. J. Ruiz Sánchez,

* Proceso kalba: ispanų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos J. Baquero Cruz ir E. Montaguti,

susipažinęs su 2022 m. sausio 13 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinius sprendimus pateikti dėl SESV 20 straipsnio išaiškinimo.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant du ginčus, kilusius tarp *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (Vyriausybės atstovas Tolede, Ispanija; toliau – atstovas) ir atitinkamai XU ir QP, dėl atmestų prašymų išduoti XU ir QP, kaip Sąjungos piliečio šeimos nariams, leidimo gyventi šalyje kortelę.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos direktyvos 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, 2003, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224, toliau – direktyva) 2 straipsnyje nurodyta:

„Šioje direktyvoje:

<…>

c) „globėjas“ – trečiosios šalies pilietis, teisėtai gyvenantis valstybėje narėje ir pateikiantis prašymą [dėl šeimos susijungimo] arba kurio šeimos nariai prašo šeimos susijungimo, kad prisijungtų prie jo [atvyktų pas jį];

<…>“

4 Šios direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„1. Ši direktyva taikoma tais atvejais, kai globėjas turi valstybės narės išduotą, vienerius metus arba ilgesnį laiką galiojantį leidimą gyventi ir pagrįstas perspektyvas gauti teisę į nuolatinę gyvenamąją vietą [nuolat gyventi šalyje], jeigu jo šeimos nariai yra bet kurį statusą turintys trečiosios šalies piliečiai [yra trečiosios šalies piliečiai, nesvarbu, koks jų teisinis statusas].

<…>

3. Ši direktyva netaikoma Sąjungos piliečio šeimos nariams.

<…>“

5 Minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Pagal šią direktyvą ir laikydamosi IV skyriuje, taip pat 16 straipsnyje nustatytų sąlygų valstybės narės leidžia atvykti ir gyventi [šalyje] šiems šeimos nariams:

<…>

c) nepilnamečiams vaikams, įskaitant globėjo įvaikintus vaikus tais atvejais, kai globėjui priklauso jų globa ir vaikai yra [jo] išlaikomi. Valstybės narės gali leisti susijungimą su vaikais, kurių globa dalijamasi, jeigu ta kita šalis, su kuria dalijamasi globa, yra davusi savo sutikimą;

<…>“

Ispanijos teisė

6 Konstitucijos 32 straipsnyje numatyta:

„1. Vyras ir moteris turi teisę sudaryti santuoką, o ją sudarę įgyja lygias teisės aktuose numatytas teises ir pareigas.

2. Įstatymas reglamentuoja santuokos formas, santuokinį amžių ir veiksnumą, sutuoktinių teises ir pareigas, gyvenimo skyrium (separacijos) ir santuokos nutraukimo pagrindus ir pasekmes <…>“

7 *Código Civil* (Civilinis kodeksas) 68 straipsnyje nustatyta:

„Sutuoktiniai privalo gyventi kartu, jie turi būti ištikimi ir padėti vienas kitam. Be to, jie turi dalytis namų ūkio darbais, rūpintis tiesiosios aukštutinės linijos ir tiesiosios žemutinės linijos giminaičiais bei kitais jų išlaikomais asmenimis.“

8 Šio kodekso 70 straipsnyje nurodyta:

„Sutuoktiniai bendru sutarimu nustato sutuoktinių nuolatinę gyvenamąją vietą, o nesutarimo atveju klausimą sprendžia teismas, atsižvelgdamas į šeimos interesus.“

9 Minėto kodekso 110 straipsnyje nustatyta:

„Tėvas ir motina, net jeigu nesinaudoja tėvų valdžia, privalo rūpintis savo nepilnamečiais vaikais ir juos išlaikyti.“

10 Civilinio kodekso 154 straipsnis suformuluotas taip:

„Teisiškai neemancipuotiems nepilnamečiams galioja tėvų valdžia.

<…>“

11 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 2007 m. vasario 16 d. Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo (Karaliaus dekretas Nr. 240/2007 dėl Europos Sąjungos valstybių narių ir kitų Europos

ekonominės erdvės susitarimo šalių piliečių teisės atvykti į Ispaniją, laisvai judėti ir gyventi joje, BOE Nr. 51, 2007 m. vasario 28 d.) (toliau – Karaliaus dekretas Nr. 240/2007) 1 straipsnyje numatyta:

„1. Šiuo Karaliaus dekretu reglamentuojamos teisių atvykti ir išvykti, laisvai judėti, gyventi, nuolat gyventi ir dirbti Ispanijoje įgyvendinimo sąlygos, taikomos kitų Europos Sąjungos valstybių narių ir kitų valstybių, kurios yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalys, piliečiams, taip pat minėtų teisių apribojimai dėl viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar visuomenės sveikatos priežasčių.

2. Šio Karaliaus dekreto nuostatos nepažeidžia specialiųjų įstatymų ir tarptautinių sutarčių, kurių šalis yra [Ispanijos Karalystė], nuostatų.“

12 Minėto Karaliaus dekreto 2 straipsnyje nurodyta:

„Šis Karaliaus dekretas jame nustatytomis sąlygomis taip pat taikomas kitos Europos Sąjungos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies piliečio šeimos nariams, neatsižvelgiant į jų pilietybę, jeigu jie juos lydi arba pas juos atvyksta, ir kurie yra išvardyti toliau:

a) sutuoktinis, su sąlyga, kad nėra susitarimo ar pareiškimo dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyrium (separacijos).

<…>

c) šio piliečio ir jo sutuoktinio ar partnerio tiesiosios žemutinės linijos giminaičiai iki 21 metų arba vyresni, jeigu yra jų išlaikomi ar neveiksnūs, su sąlyga, kad nėra susitarimo ar pareiškimo dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyrium (separacijos) arba registruota partnerystė nebuvo nutraukta;

<…>“

13 To paties Karaliaus dekreto 7 straipsnyje numatyta:

„1. Bet kuris Sąjungos pilietis ar kitos Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies pilietis turi teisę gyventi Ispanijos valstybės teritorijoje ilgiau kaip tris mėnesius, jeigu jis:

<…>

b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta Ispanijos socialinės paramos sistemai, ir visavertį sveikatos draudimą Ispanijoje; arba

<…>

d) yra Sąjungos pilietį arba kitos Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies pilietį lydintis arba pas jį atvykstantis šeimos narys ir atitinka a, b arba c punktuose nustatytus reikalavimus.

2. Šio straipsnio 1 dalyje įtvirtinta teisė gyventi šalyje yra taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, kai jie lydi Sąjungos pilietį ar kitos Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies pilietį arba pas jį atvyksta, jeigu toks pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punktuose nustatytus reikalavimus.

<…>

7. Negali būti nustatyta fiksuota pragyvenimo lėšų suma, turi būti atsižvelgiama į Europos Sąjungos valstybės narės ar kitos valstybės, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis, piliečių asmeninę padėtį. Bet kuriuo atveju ši suma negali būti didesnė už finansinių išteklių sumą, kurios negaunantiems ispanams yra skiriama socialinė parama, arba už minimalios socialinio draudimo pensijos sumą.“

14 Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Šio Karaliaus dekreto 2 straipsnyje nurodyti Europos Sąjungos valstybės narės ar kitos valstybės, Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies, piliečio šeimos nariai, kurie nėra vienos iš šių valstybių piliečiai, gali gyventi Ispanijoje ilgiau nei tris mėnesius, kai jie šį pilietį lydi ar pas jį atvyksta, ir privalo prašyti išduoti „Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę“ ir ją gauti.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

(Byla C-451/19)

15 Venesuelos pilietis XU gimė 2001 m. rugsėjo 19 d. Venesueloje. XU motina, Venesuelos pilietė, turi *Tarjeta de Residencia Comunitaria* (leidimo gyventi Bendrijoje kortelę) ir su savo vaiku gyvena Ispanijoje nuo 2004 m.

16 2011 m. sausio 20 d. Venesuelos nepilnamečių teismas suteikė jai XU išimtines globos teises.

17 2014 m. rugsėjo 6 d. El Viso de San Chuane (Ispanija) XU motina susituokė su Ispanijos piliečiu, kuris niekada nesinaudojo judėjimo laisve Sąjungoje.

18 Nuo 2008 m. gruodžio 12 d. sutuoktiniai kartu gyvena El Viso de San Chuane. 2009 m. liepos 24 d. jiems gimė Ispanijos pilietybę turintis vaikas.

19 2015 m. rugsėjo 28 d. XU patėvis pateikė prašymą išduoti XU laikiną Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę pagal Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 2 straipsnio c punktą.

20 Šis prašymas atmestas, nes XU patėvis neįrodė, kad turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kaip reikalaujama pagal Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 7 straipsnį. Buvo atsižvelgta tik į XU patėvio ekonominę padėtį.

21 2016 m. sausio 28 d. atstovas patvirtino, kad XU patėvio pateiktas prašymas atmestas. Tada XU patėvis šį sprendimą apskundė *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo no 1 de Toledo* (Toledo provincijos administracinių bylų teismas Nr. 1, Ispanija).

22 Šis teismas jo skundą patenkino ir nusprendė, kad nagrinėjamu atveju Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 7 straipsnis netaikytinas, nes XU patėvis niekada nesinaudojo judėjimo laisve Sąjungoje.

23 Atstovas minėto teismo sprendimą apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

24 Šis teismas pažymi, kad *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) 2010 m. birželio 1 d. sprendime padarė išvadą, kad Karaliaus dekretas Nr. 240/2007 taikomas Ispanijos piliečiams, neatsižvelgiant į tai, ar jie pasinaudojo teise laisvai judėti Sąjungos teritorijoje, ar ne, ir jų šeimos nariams, kurie yra trečiųjų šalių piliečiai.

25 Jam kyla klausimas, ar pagal SESV 20 straipsnį nedraudžiama Ispanijos praktika, pagal kurią reikalaujama, kad Ispanijos pilietis, kuris niekada nesinaudojo judėjimo laisve Sąjungoje ir kuris nori gauti leidimą gyventi šalyje savo sutuoktinės, kuri yra trečiosios šalies pilietė, vaikui (kuris taip pat yra trečiosios šalies pilietis ir išimtinė jo globa priklauso motinai), turėtų pakankamai finansinių išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad netaptų našta nacionalinei socialinės paramos ir sveikatos draudimo sistemoms. Jis konkrečiai pažymi, kad šis automatiškas reikalavimas, nesant galimybės atsižvelgti į konkrečius atvejus, gali prieštarauti šiam 20 straipsniui, jeigu dėl jo šis Ispanijos pilietis turėtų išvykti iš Sąjungos teritorijos.

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad taip galėtų būti, atsižvelgiant į Ispanijos teisės aktus, taikomus santuokos institutui. Jis pabrėžia, kad teisė gyventi kartu kyla iš minimalių Konstitucijos 32 straipsnio reikalavimų. Be to, Civilinio kodekso 68 ir 70 straipsniuose numatyta, kad sutuoktiniai privalo gyventi kartu, jie turi būti ištikimi ir padėti vienas kitam ir kad bendru sutarimu nustato savo nuolatinę gyvenamąją vietą. Sutuoktinių pareiga gyventi kartu pagal Ispanijos teisę skiriasi nuo paprasto sprendimo, pagrįsto nauda ar patogumu.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, gali būti neįmanoma laikytis šių pareigų, jei Ispanijos piliečio sutuoktinio nepilnamečio vaiko, kai jie yra trečiųjų šalių piliečiai, teisėtas gyvenimas šalyje priklausytų nuo ekonominių kriterijų. Atsisakius suteikti XU teisę gyventi šalyje, jo patėvis būtų įpareigotas išvykti iš Sąjungos teritorijos kartu su sutuoktine, nes tai būtų vienintelis būdas įvykdyti nacionalinėje teisėje nustatytą sutuoktinių pareigą gyventi kartu. Tam, kad būtų prieita prie tokios išvados, nebūtina, kad sutuoktinių pareiga gyventi kartu galėtų būti vykdoma teismine tvarka.

28 Be to, dėl XU ir jo motinos išvykimo iš Sąjungos teritorijos ne tik jos sutuoktinis, bet ir jų nepilnametis vaikas, kuris yra Ispanijos pilietis, būtų faktiškai įpareigoti išvykti iš Sąjungos teritorijos apskritai, kad pagal Civilinio kodekso 110 ir 154 straipsnius tėvai galėtų bendrai vykdyti tėvų valdžią dėl savo vaiko ir įvykdyti išlaikymo prievoles.

29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat mano, kad bet kuriuo atveju SESV 20 straipsnį pažeidžia Ispanijos praktika, kai automatiškai atsisakoma leisti trečiosios šalies piliečiui susijungti su Ispanijos piliečiu, kuris niekada nesinaudojo judėjimo laisve, vien dėl to, kad šis pilietis neturi pakankamai išteklių, valdžios institucijoms net neišnagrinėjus, ar šį Sąjungos pilietį ir trečiosios šalies pilietį sieja toks priklausomumo santykis, kad, jeigu pastarajam būtų atsisakyta suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, Sąjungos pilietis faktiškai būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos apskritai.

30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad atstovas atsisakė XU išduoti leidimo gyventi šalyje kortelę vien dėl to, kad jo motinos sutuoktinis neturėjo pakankamai išteklių, neišnagrinėjęs konkrečių aptariamos santuokos aplinkybių, įrodančių visų šeimos narių, visų pirma XU, kuris ilgą laiką gyvena Ispanijos teritorijoje ir čia mokosi, profesinę integraciją ir apskritai didelę integraciją į Ispaniją.

31 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha* (Kastilijos-La Mančos Aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar dėl reikalavimo, kad teise laisvai judėti nesinaudojęs Ispanijos pilietis atitiktų Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 7 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas tam, kad jo sutuoktinės – trečiosios šalies pilietės – nepilnamečiam sūnui, kuris yra trečiosios šalies pilietis, būtų pripažinta teisė gyventi šalyje pagal [šio Karaliaus dekreto] 7 straipsnio 2 dalį, tuo atveju, kai šios sąlygos neįvykdytos, gali būti pažeistas SESV 20 straipsnis, jei atsisakius suteikti minėtą teisę Ispanijos pilietis yra priverstas apskritai išvykti Sąjungos teritorijos? Klausimas keliamas atsižvelgiant į tai, kad Civilinio kodekso 68 straipsnyje nustatyta sutuoktinių pareiga gyventi kartu.

2. Ar bet kuriuo atveju, nepaisant atsakymo į pirmesnį klausimą, Ispanijos valstybės praktika automatiškai taikyti Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 7 straipsnio nuostatas ir Sąjungos piliečio, niekada nesinaudojusio teise laisvai judėti, sutuoktinio (trečiosios šalies piliečio) nepilnamečiam sūnui, kuris taip pat yra trečiosios šalies pilietis (o abu sutuoktiniai turi nepilnametį sūnų – Ispanijos pilietį, taip pat niekada nesinaudojusį teise laisvai judėti), nesuteikti leidimo gyventi šalyje vien dėl to, kad tas Sąjungos pilietis neatitinka šiame straipsnyje įtvirtintų sąlygų, konkrečiai ir individualiai neišnagrinėjus, ar tarp šio Sąjungos piliečio ir trečiosios šalies piliečio yra toks priklausomumo santykis, kuris dėl kokių nors priežasčių ir atsižvelgus į susiklosčiusias aplinkybes nulemtų, kad, atsisakius suteikti trečiosios šalies piliečiui teisę gyventi šalyje, Sąjungos pilietis, negalėtų atsiskirti nuo savo šeimos nario, kuris nuo jo yra priklausomas, ir turėtų išvykti iš Sąjungos teritorijos, pažeidžia SESV 20 straipsnį, kaip nurodyta pirma, ypač tuo atveju, kai Ispanijos pilietis ir jo sutuoktinė – trečiosios šalies pilietė – turi nepilnametį sūnų, Ispanijos pilietį, kuris taip pat privalėtų išvykti iš Ispanijos teritorijos kartu su tėvais? Klausimas keliamas atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, be kita ko, į 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimą *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308.“

Byla C-532/19

32 2015 m. rugsėjo 25 d. Peru pilietis QP susituokė su Ispanijos piliete, niekada nesinaudojusia judėjimo laisve Sąjungoje. QP ir jo sutuoktinė yra dukters, Ispanijos pilietės, gimusios 2012 m. rugpjūčio 11 d., tėvai.

33 2015 m. spalio 2 d. QP pateikė prašymą išduoti Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę, prie kurio, be kita ko, pridėjo sutuoktinės neterminuotą darbo sutartį bei darbo užmokesčio lapelius.

34 Nagrinėdamas bylos medžiagą atstovas QP priminė, kad dėl jo 2010 m. rugsėjo 7 d., 2010 m. spalio 25 d. ir 2010 m. lapkričio 16 d. priimti trys apkaltinamieji nuosprendžiai, kurių pirmasis ir trečiasis – už transporto priemonės vairavimą neturint vairuotojo pažymėjimo, o antrasis – už transporto priemonės vairavimą esant apsvaigus nuo alkoholio, ir paprašė pateikti pastabas; QP jas pateikė.

35 2015 m. gruodžio 14 d. atstovas atmetė QP prašymą, motyvuodamas tuo, kad neįvykdytos Karaliaus dekrete Nr. 240/2007 nustatytos sąlygos, nes QP Ispanijoje yra teistas, o jo sutuoktinė neturi sau ir šeimos nariams pakankamai finansinių išteklių. Atstovas atsižvelgė tik į QP sutuoktinės pajamas.

36 2016 m. vasario 1 d. atstovas patvirtino, kad QP pateiktas prašymas atmestas. QP šį sprendimą apskundė *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n 2 de Toledo* (Toledo provincijos administracinių bylų teismas Nr. 2, Ispanija); šis jo skundą patenkino.

37 Atstovas dėl šio teismo priimto sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

38 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad jei QP būtų atsisakyta suteikti teisę gyventi šalyje, jo sutuoktinė būtų priversta išvykti iš Sąjungos teritorijos, nes tai yra vienintelis būdas įgyvendinti teisę ir įvykdyti pareigą gyventi kartu, kurios nustatytos Ispanijos teisėje.

39 Šis teismas mano, kad atstovas atmetė QP prašymą dėl to, kad jo sutuoktinė neturėjo pakankamai išteklių, neišnagrinėjęs konkrečių aptariamos santuokos aplinkybių. Ispanijos valstybė, atsisakydama išduoti trečiosios šalies piliečiui Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo gyventi šalyje kortelę, išimtinai ir automatiškai remiasi tik tuo, kad Ispanijos piliečio pragyvenimo lėšos yra nepakankamos, o tai gali būti laikoma SESV 20 straipsniui prieštaraujančia praktika.

40 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha* (Kastilijos-La Mančos Aukštesnysis teisingumo teismas, Ispanija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar dėl reikalavimo, kad teise laisvai judėti nesinaudojęs Ispanijos pilietis atitiktų Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 7 straipsnio 1 dalyje nustatytas sąlygas tam, kad jo sutuoktiniui, kuris yra trečiosios šalies pilietis, būtų pripažinta teisė gyventi šalyje pagal [šio Karaliaus dekreto] 7 straipsnio 2 dalį, tuo atveju, kai šios sąlygos neįvykdytos, gali būti pažeistas SESV 20 straipsnis, jei atsisakius suteikti minėtą teisę Ispanijos pilietis yra priverstas apskritai išvykti Sąjungos teritorijos? Klausimas keliamas atsižvelgiant į tai, kad Civilinio kodekso 68 straipsnyje nustatyta sutuoktinių pareiga gyventi kartu.

2. Ar bet kuriuo atveju, nepaisant atsakymo į pirmesnį klausimą, Ispanijos valstybės praktika automatiškai taikyti Karaliaus dekreto Nr. 240/2007 7 straipsnio nuostatas ir nesuteikti leidimo gyventi šalyje Sąjungos piliečio, niekada nesinaudojusio teise laisvai judėti, šeimos nariui vien dėl to, kad tas Sąjungos pilietis neatitinka šiame straipsnyje įtvirtintų sąlygų, konkrečiai ir individualiai neišnagrinėjus, ar tarp šio Sąjungos piliečio ir trečiosios šalies piliečio yra toks priklausomumo santykis, kuris dėl kokių nors priežasčių ir atsižvelgus į susiklosčiusias aplinkybes nulemtų, kad, atsisakius suteikti trečiosios šalies piliečiui teisę gyventi šalyje, Sąjungos pilietis negalėtų atsiskirti nuo savo šeimos nario, kuris nuo jo yra priklausomas, ir turėtų išvykti iš Sąjungos teritorijos, pažeidžia SESV 20 straipsnį? Klausimas keliamas atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, be kita ko, į 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimą *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308.“

41 2020 m. balandžio 16 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-451/19 ir C-532/19 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdomas procesas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl antrųjų klausimų bylose C-451/19 ir C-532/19

42 Savo antraisiais klausimais bylose C-451/19 ir C-532/19, kuriuos reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybei narei draudžiama atmesti prašymą dėl šeimos susijungimo, pateiktą dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra Sąjungos piliečio, turinčio šios valstybės narės pilietybę ir niekada nesinaudojusio judėjimo laisve, šeimos narys, vien dėl to, kad šis Sąjungos pilietis neturi pakankamai išteklių sau ir šiam savo šeimos nariui, kad netaptų našta nacionalinei socialinės paramos sistemai, neišnagrinėjus, ar tarp minėto Sąjungos piliečio ir to šeimos nario yra toks priklausomumo santykis, kad, atsisakius pastarajam suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, Sąjungos pilietis būtų priverstas apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos ir taip netektų galimybės veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro dėl Sąjungos piliečio statuso suteikiamų teisių esmę.

43 Pirma, reikia pabrėžti, kad Sąjungos teisė iš principo netaikoma trečiosios šalies piliečio prašymui dėl šeimos susijungimo su savo šeimos nariu, kuris yra niekada judėjimo laisve nesinaudojęs valstybės narės pilietis, todėl iš principo pagal ją nedraudžiami valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos tokiam šeimos susijungimui taikoma sąlyga turėti pakankamai išteklių, kaip apibūdinta pirmesniame šio sprendimo punkte (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 33 punktas).

44 Vis dėlto, antra, reikia pažymėti, kad sisteminis tokios sąlygos taikymas be jokių išimčių gali pažeisti išvestinę teisę gyventi šalyje, kuri labai specifinėmis aplinkybėmis pagal SESV 20 straipsnį turi būti pripažinta trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 34 punktas).

45 Iš tiesų egzistuoja labai specifinių situacijų, kai, nepaisant to, kad netaikoma su trečiųjų šalių piliečių teise gyventi šalyje susijusi antrinė teisė ir kad atitinkamas Sąjungos pilietis nepasinaudojo teise laisvai judėti, trečiosios šalies piliečiui, kuris yra minėto Sąjungos piliečio šeimos narys, vis dėlto turi būti suteikta teisė gyventi šalyje, nes Sąjungos piliečio turimos Sąjungos pilietybės veiksmingumas būtų paneigtas, jei dėl tokios teisės nesuteikimo jis faktiškai privalėtų apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos ir iš jo būtų atimtos galimybės veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro dėl jo Sąjungos piliečio statuso suteikiamų teisių esmę (2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124, 42 ir 44 punktai ir 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 39 punktas).

46 Vis dėlto atsisakius trečiosios šalies piliečiui suteikti teisę gyventi šalyje Sąjungos pilietybės veiksmingumas būtų paneigtas tik jeigu tarp šio trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio, jo šeimos nario, egzistuoja toks priklausomumo santykis, dėl kurio tas Sąjungos pilietis būtų priverstas lydėti tą trečiosios šalies pilietį ir apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 52 punktas ir 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 40 punktas).

47 Tuo remiantis darytina išvada, kad trečiosios šalies pilietis gali reikalauti pripažinti išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį tik tuo atveju, jei, nesuteikus tokios teisės gyventi šalyje, tiek jis, tiek Sąjungos pilietis, jo šeimos narys, būtų priversti išvykti iš Sąjungos teritorijos. Todėl tokios išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimas galimas tik tuomet, kai trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, neatitinka sąlygų, nustatytų tam, kad, remiantis kitomis nuostatomis, visų pirma šeimos susijungimui taikomais nacionalinės teisės aktais, jam būtų suteikta teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 41 punktas).

48 Vis dėlto konstatavus, kad jokia teisė gyventi šalyje pagal nacionalinę teisę ar antrinę Sąjungos teisę negali būti suteikta trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, tai, kad tarp šio trečiosios šalies piliečio ir šio Sąjungos piliečio egzistuoja toks priklausomumo santykis, dėl kurio šis Sąjungos pilietis būtų priverstas išvykti iš šios teritorijos apskritai, jeigu jo šeimos narys, trečiosios šalies pilietis būtų išsiųstas iš tos teritorijos, reiškia, kad pagal SESV 20 straipsnį iš principo atitinkama valstybė narė įpareigojama pripažinti pastarajam išvestinę teisę gyventi šalyje (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 42 punktas).

49 Trečia, nors Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad iš SESV 20 straipsnio kylanti išvestinė teisė gyventi šalyje nėra absoliuti ir kad valstybės narės tam tikromis ypatingomis aplinkybėmis gali atsisakyti ją suteikti, vis dėlto jis taip pat nusprendė, kad pagal SESV 20 straipsnį valstybėms narėms neleidžiama nustatyti šiame straipsnyje įtvirtintos išvestinės teisės gyventi šalyje išimties, kuri būtų susijusi su reikalavimu, kad atitinkamas Sąjungos pilietis turėtų pakankamai išteklių. Iš tiesų, jeigu trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, būtų atsisakyta suteikti išvestinę teisę gyventi valstybės narės, kurios pilietybę turi šis Sąjungos pilietis, teritorijoje vien dėl to, kad pastarasis neturi pakankamai išteklių, nors tarp to piliečio ir to trečiosios šalies piliečio egzistuoja priklausomumo santykis, kaip antai apibūdintas šio sprendimo 46 punkte, būtų sutrukdyta veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro dėl Sąjungos piliečio statuso suteikiamų teisių esmę, o tai būtų neproporcinga atsižvelgiant tokiu reikalavimu dėl išteklių siekiamam tikslui, t. y. apsaugoti atitinkamos valstybės narės viešuosius finansus (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 44 ir 46–48 punktai).

50 Tuo remiantis darytina išvada, kad kai tarp Sąjungos piliečio ir trečiosios šalies piliečio, jo šeimos nario, egzistuoja priklausomumo santykis, kaip jis suprantamas pagal šio sprendimo 46 punktą, pagal SESV 20 straipsnį draudžiama valstybei narei numatyti išvestinės teisės gyventi šalyje, kuri pagal šį straipsnį pripažįstama šiam trečiosios šalies piliečiui, išimtį vien dėl to, kad šis Sąjungos pilietis neturi pakankamai išteklių (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 49 punktas).

51 Taigi, Sąjungos piliečiui nustatyta pareiga turėti pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariui, kuris yra trečiosios šalies pilietis, gali pakenkti SESV 20 straipsnio veiksmingumui, jeigu dėl šios pareigos šis trečiosios šalies pilietis apskritai privalo išvykti iš Sąjungos teritorijos ir jeigu dėl priklausomumo santykio, kuris egzistuoja tarp minėto trečiosios šalies piliečio ir to Sąjungos piliečio, pastarasis taip pat būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 50 punktas).

52 Galiausiai atsižvelgiant į faktines aplinkybes pagrindinėje byloje C-532/19 svarbu priminti, kad SESV 20 straipsnis nedaro poveikio valstybių narių galimybei remtis iš šio straipsnio išplaukiančia išvestinės teisės gyventi šalyje išimtimi, susijusia su viešosios tvarkos palaikymu ir visuomenės saugumo užtikrinimu (2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 81 punktas ir 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 44 punktas).

53 Vis dėlto atsisakymas suteikti teisę gyventi šalyje šiuo pagrindu negali būti grindžiamas vien atitinkamo asmens teistumu. Nelygu atvejis, atsisakyta gali būti tik konkrečiai įvertinus visas svarbias bylos aplinkybes, atsižvelgus į proporcingumo principą, pagrindines teises, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, ir prireikus į atitinkamo trečiosios šalies piliečio vaiko interesus (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 85 punktą ir 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 93 punktą). Taigi kompetentinga nacionalinė institucija, be kita ko, gali atsižvelgti į padarytų nusikaltimų sunkumą ir šių apkaltinamųjų nuosprendžių griežtumo laipsnį, taip pat laikotarpį nuo jų paskelbimo dienos iki tos dienos, kai ši institucija priima sprendimą. Kai priklausomumo santykį tarp šio trečiosios šalies piliečio ir nepilnamečio Sąjungos piliečio lemia tai, kad pirmasis yra antrojo vienas iš tėvų, reikia dar atsižvelgti į šio vaiko amžių ir sveikatos būklę, taip pat jo šeiminę ir ekonominę padėtį (2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *CS*, C-304/14, EU:C:2016:674, 42 punktas 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 86 punktas).

54 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antruosius klausimus bylose C-451/19 ir C-532/19 reikia atsakyti, kad SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybei narei draudžiama atmesti prašymą dėl šeimos susijungimo, pateiktą dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra Sąjungos piliečio, turinčio šios valstybės narės pilietybę ir niekada nesinaudojusio judėjimo laisve, šeimos narys, vien dėl to, kad šis Sąjungos pilietis neturi pakankamai išteklių sau ir šiam savo šeimos nariui, kad netaptų našta nacionalinei socialinės paramos sistemai, neišnagrinėjus, ar tarp minėto Sąjungos piliečio ir to šeimos nario yra toks priklausomumo santykis, kad, atsisakius pastarajam suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, Sąjungos pilietis būtų priverstas apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos ir taip netektų galimybės veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro dėl jo Sąjungos piliečio statuso suteikiamų teisių esmę.

Dėl pirmojo klausimo byloje C-532/19

55 Pirmuoju klausimu byloje C-532/19 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį, egzistuoja vien dėl to, kad pilnametis valstybės narės pilietis, niekada nesinaudojęs judėjimo laisve, ir jo pilnametis sutuoktinis, trečiosios šalies pilietis, pagal valstybės narės, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis ir kurioje ta santuoka buvo sudaryta, teisę privalo gyventi kartu, nes tai yra iš santuokos kylanti pareiga.

56 Visų pirma primintina, kad, skirtingai nei nepilnamečiai, ypač jeigu jie yra mažamečiai, suaugę asmenys iš esmės gali gyventi nepriklausomai nuo savo šeimos narių. Tuo remiantis darytina išvada, kad toks priklausomumo santykis tarp dviejų suaugusiųjų tos pačios šeimos narių, dėl kurio pagal SESV 20 straipsnį atsirastų išvestinė teisė gyventi šalyje, gali būti pripažintas tik išimtiniais atvejais, kai, atsižvelgiant į visas svarbias aplinkybes, atitinkamas asmuo niekaip negali būti atskirtas nuo savo šeimos nario, nuo kurio jis priklausomas (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo

K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje), C-82/16, EU:C:2018:308, 65 punktas ir 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 56 punktas).

57 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, jog vien aplinkybės, kad valstybės narės pilietis dėl ekonominių sumetimų arba norėdamas turėti neišskirtą šeimą Sąjungos teritorijoje pageidauja, kad jo šeimos nariai, kurie neturi vienos iš valstybių narių pilietybės, gyventų su juo Sąjungos teritorijoje, savaime dar nepakanka nuspręsti, kad, nesuteikus tokios teisės, Sąjungos pilietis būtų priverstas palikti Sąjungos teritoriją (2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Dereci ir kt.*, C-256/11, EU:C:2011:734, 68 punktas ir 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 57 punktas).

58 Taigi, biologinio arba teisinio šeimos ryšio tarp Sąjungos piliečio ir jo šeimos nario, trečiosios šalies piliečio, nepakanka, kad tam šeimos nariui, vadovaujantis SESV 20 straipsniu, būtų pripažinta išvestinė teisė gyventi valstybės narės, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis, teritorijoje (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 75 punktas ir 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 58 punktas).

59 Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad pagal tarptautinės teisės principą, patvirtintą 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolo Nr. 4 3 straipsnyje ir kurio Sąjungos teisėje negalima nepaisyti valstybių narių tarpusavio santykiuose, draudžiama valstybei narei bet kokiu pagrindu atimti iš savo piliečių teisę atvykti į jos teritoriją ir joje pasilikti (1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimo *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 22 punktas). Kadangi besąlygiška teisė gyventi valstybės narės teritorijoje pripažįstama tos valstybės narės piliečiams, valstybė narė negali teisėtai įpareigoti vieno iš savo piliečių išvykti iš jos teritorijos, kad, be kita ko, būtų laikomasi iš santuokos kylančių pareigų; tokiu atveju ji pažeistų tą tarptautinės teisės principą (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 60 punktas).

60 Taigi net darant prielaidą, kad, kaip dėl Ispanijos teisės teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal valstybės narės teisės normas santuokos srityje šios valstybės narės piliečiui ir jo sutuoktiniui nustatyta pareiga gyventi kartu, dėl tokios pareigos šis pilietis niekada negalėtų būti teisėtai priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos, jeigu jo sutuoktiniui, trečiosios šalies piliečiui, nebūtų išduotas leidimas gyventi šios valstybės narės teritorijoje. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, vien tokios sutuoktiniams įstatyme įtvirtintos pareigos gyventi kartu nepakanka, kad būtų nustatyta, jog tarp jų egzistuoja toks priklausomumo santykis, kad, jeigu Sąjungos piliečio sutuoktinis būtų išsiųstas iš Sąjungos teritorijos, tas pilietis privalėtų jį lydėti ir taip būtų irgi priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos (2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 61 punktas).

61 Bet kuriuo atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal Ispanijos teisę kylanti sutuoktinių pareiga gyventi kartu negali būti priverstinai vykdoma teismine tvarka.

62 Antra, reikia pažymėti, kad iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-532/19 taip pat matyti, jog Sąjungos pilietė ir jos sutuoktinis, trečiosios šalies pilietis, yra nepilnamečio Ispanijos piliečio, kuris niekada nesinaudojo judėjimo laisve Sąjungoje, tėvai.

63 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje ir prireikus iš visos to nacionalinio teismo pateiktos informacijos ir, be kita ko, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti Sąjungos teisės klausimus, aiškintinus atsižvelgiant į bylos dalyką (2021 m. balandžio 22 d. Sprendimo *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 49 ir 50 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

64 Taigi dar reikia išnagrinėti, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą trečiosios šalies piliečiui, gali egzistuoti, jei šis pilietis ir jo sutuoktinis, kuris yra valstybės narės pilietis, niekada nesinaudojęs judėjimo laisve, yra nepilnamečio, kuris yra tos pačios valstybės narės pilietis ir taip pat nesinaudojo judėjimo laisve, tėvai.

65 Šiuo klausimu primintina, kad Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, siekiant nustatyti, ar dėl to, kad vienam iš vaiko, Sąjungos piliečio, tėvų, trečiosios šalies piliečiui, atsisakoma suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, iš šio vaiko atimama galimybė veiksmingai pasinaudoti tuo, kas sudaro dėl jo statuso suteikiamų teisių esmę, nes faktiškai jis priverstas vykti kartu su vienu iš tėvų, todėl apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos, vaiko globos klausimas ir tai, ar vienas iš tėvų, trečiosios šalies pilietis, yra teisiškai, finansiškai arba emociškai atsakingas už šį vaiką, yra svarbios aplinkybės (2017 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Chavez-Vilchez ir kt.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 68 punktas ir 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 70 punktas).

66 Konkrečiai kalbant, siekianti įvertinti, ar yra grėsmė, kad atitinkamas vaikas, Sąjungos pilietis, bus priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos, jeigu vienam iš jo tėvų, trečiosios šalies piliečiui, būtų atsisakyta suteikti išvestinę teisę gyventi atitinkamoje valstybėje narėje, reikia nustatyti, ar būtent šis vienas iš tėvų faktiškai rūpinasi vaiku ir ar tarp jų egzistuoja faktinis priklausomumo santykis. Atlikdamos šį vertinimą kompetentingos valdžios institucijos turi atsižvelgti į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 7 straipsnyje įtvirtintą teisę į šeimos gyvenimo gerbimą; o šis straipsnis turi būti aiškinamas kartu su Chartijos 24 straipsnio 2 dalyje nustatyta pareiga atsižvelgti į vaiko interesus, su kuria siejama šios Chartijos 24 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta vaiko teisė reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem savo tėvais (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *Povse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 64 punktą ir 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K.A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 71 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

67 Aplinkybė, kad kitas iš tėvų, Sąjungos pilietis, iš tiesų gali ir yra pasirengęs vienas kasdien faktiškai rūpintis vaiku, yra svarbi, bet jos vienos nepakanka, kad būtų galima konstatuoti, jog tarp vieno iš tėvų, trečiosios šalies piliečio, ir vaiko nėra tokio priklausomumo ryšio, kad vaikas būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos, jeigu šiam trečiosios šalies piliečiui būtų atsisakyta suteikti teisę gyventi šalyje. Tokia išvada, siekiant užtikrinti atitinkamo vaiko interesą, turi būti daroma atsižvelgiant į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, be kita ko, į vaiko amžių, fizinį ir emocinį išsivystymą, kiek stiprus emocinis ryšys su vienu iš tėvų, Sąjungos piliečiu, ir kitu iš tėvų, trečiosios šalies piliečiu, ir grėsmę, kurią išsiskyrimas su pastaruoju keltų šio vaiko raidai (2017 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Chavez-Vilchez ir kt.*, C-133/15, EU:C:2017:354, 72 punktas ir 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 72 punktas).

68 Taigi aplinkybė, kad vienas iš tėvų, trečiosios šalies pilietis, gyvena kartu su nepilnamečiu vaiku, Sąjungos piliečiu, yra viena iš svarbių aplinkybių, į kurią reikia atsižvelgti nustatant, ar tarp jų yra priklausomumo santykis, tačiau ji nėra būtina sąlyga (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K.A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 73 punktas).

69 Be to, atsižvelgiant visų pirma į tai, kas nurodyta šio sprendimo 65–67 punktuose, kai nepilnametis Sąjungos pilietis nuolat gyvena kartu su abiem tėvais, taigi abu tėvai kasdien dalijasi šio vaiko globa, teisine, emocine ir finansine priežiūra, galima daryti nuginčijamą prielaidą, kad tarp šio nepilnamečio Sąjungos piliečio ir jo vieno iš tėvų, trečiosios šalies piliečio, yra priklausomumo santykis, neatsižvelgiant į tai, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 59 punkte, kitas iš šio vaiko tėvų, kaip valstybės narės, kurios teritorijoje gyvena ši šeima, pilietis, turi besąlyginę teisę likti šios valstybės narės teritorijoje.

70 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į pirmąjį klausimą byloje C-532/19 reikia atsakyti, jog SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, pirma, priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį, neegzistuoja vien dėl to, kad pilnametis valstybės narės pilietis, niekada nesinaudojęs judėjimo laisve, ir jo pilnametis sutuoktinis, trečiosios šalies pilietis, pagal valstybės narės, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis ir kurioje ta santuoka buvo sudaryta, teisę privalo gyventi kartu, nes tai yra iš santuokos kylanti pareiga, ir, antra, kad kai Sąjungos pilietis yra nepilnametis, vertinant, ar egzistuoja priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį šio vaiko vienam iš tėvų, trečiosios šalies piliečiui, reikia atsižvelgti į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, siekiant užtikrinti vaiko interesus. Kai tas vienas iš tėvų nuolat gyvena kartu su kitu šio nepilnamečio vienu iš tėvų, Sąjungos piliečiu, daroma prielaidą, kad toks priklausomumo santykis egzistuoja, tačiau ją galima nuginčyti.

Dėl pirmojo klausimo byloje C-451/19

71 Pirmuoju klausimu byloje C-451/19 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį Sąjungos piliečio, kuris niekada nesinaudojo teise laisvai judėti, sutuoktinio nepilnamečiam vaikui, kai tas sutuoktinis ir tas vaikas yra abu trečiosios šalies piliečiai, egzistuoja dėl to, kad šis Sąjungos pilietis ir jo sutuoktinis pagal valstybės narės, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis ir kurioje ta santuoka buvo sudaryta, teisę privalo gyventi kartu, nes tai yra iš santuokos kylanti pareiga.

72 Pirmiausia reikia pažymėti, kad nors priėmus nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą XU tapo pilnametis, jo galima teisė gauti leidimą gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį bet kuriuo atveju laikotarpiu, per kurį jis dar buvo nepilnametis, gali turėti pasekmių, kurios gali lemti daugiau nei paties leidimo suteikimą, kaip antai kompensaciją už socialinių išmokų praradimą arba prireikus teisę gauti kitą leidimą gyventi šalyje dėl teisėto buvimo Ispanijos teritorijoje (pagal analogiją žr. 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 30 punktą). Todėl aplinkybė, kad XU nuo šiol yra pilnametis, neturi reikšmės atsakant į pirmąjį klausimą byloje C-451/19.

73 Tai patikslinus, pirmiausia reikia pažymėti, kad atsižvelgiant į tai, kaip priminta šio sprendimo 47 punkte, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, kuri gali būti suteikta trečiosios šalies piliečiui pagal SESV 20 straipsnį, yra subsidiari, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar XU galėjo pasinaudoti teise gyventi Ispanijos teritorijoje pagal kitą Sąjungos teisės nuostatą, ar ne.

74 Siekiant šiam teismui pateikti naudingą atsakymą, visų pirma reikia nurodyti, kad, kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, XU yra trečiosios šalies pilietės, turinčios leidimą gyventi Ispanijos teritorijoje, vaikas ir kad tuo metu, kai buvo atmestas prašymas išduoti XU leidimą gyventi šalyje, XU buvo nepilnametis.

75 Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar tuo metu XU galėjo pasinaudoti teise gyventi Ispanijos teritorijoje pagal Direktyvos 2003/86 4 straipsnio 1 dalies c punktą, ar ne.

76 Be to, svarbu pabrėžti, kad, priešingai, nei Teisingumo Teisme teigė Ispanijos vyriausybė, vien dėl aplinkybės, kad XU motina susituokė su Ispanijos piliečiu ir pagimdė vaiką, turintį Ispanijos pilietybę, negalima atmesti galimybės, kad XU galėjo būti pripažinta teisė gyventi šalyje pagal Direktyvą 2003/86.

77 Iš tiesų, kaip savo išvados 100–108 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, nors šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad ji netaikoma Sąjungos piliečio šeimos nariams, vis dėlto atsižvelgiant į šia direktyva siekiamą tikslą skatinti šeimos susijungimą ir į apsaugą, kurią ja siekiama suteikti trečiosios šalies piliečiams, visų pirma nepilnamečiams, negalima atmesti galimybės, kad ši direktyva taikytina nepilnamečiui trečiosios šalies piliečiui vien dėl to, kad jo vienas iš tėvų taip pat turi vaiką, Sąjungos pilietį, gimusį iš santuokos su vienos iš valstybių narių piliečiu (pagal analogiją žr. 2012 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *O. ir kt.*, C-356/11 ir C-357/11, EU:C:2012:776, 69 punktą).

78 Galiausiai reikia patikslinti, kad nors, kaip atrodo yra nagrinėjamu atveju, atitinkamoje valstybėje narėje nepateikta jokio prašymo dėl šeimos susijungimo pagal Direktyvą 2003/86, šios valstybės narės valdžios institucijos, gavusios prašymą suteikti trečiosios šalies piliečiui išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, gali suteikti šiam piliečiui leidimą gyventi šalyje, remdamosi šia direktyva, jei paaiškėja, kad tas pilietis atitinka minėtoje direktyvoje įtvirtintos teisės į šeimos susijungimą sąlygas.

79 Antra, jeigu XU neturėtų jokio leidimo gyventi šalyje pagal Sąjungos antrinės teisės ar nacionalinės teisės nuostatas, reikia išnagrinėti, ar pagal SESV 20 straipsnį šiam trečiosios šalies piliečiui leidžiama suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje.

80 Šiuo klausimu pažymėtina, kad, kaip nustatyta šio sprendimo 70 punkte, vien aplinkybė, kad pagal Ispanijos teisę XU motina ir jos sutuoktinis privalo gyventi kartu, negali būti laikoma priklausomumo santykiu, kaip tai suprantama pagal SESV 20 straipsnį. Todėl ši aplinkybė taip pat negali pateisinti XU teisės gyventi šalyje pagal šį straipsnį įgijimo.

81 Beje, XU motina taip pat yra nepilnamečio Sąjungos piliečio, kuris niekada nesinaudojo judėjimo laisve, motina. Šiomis aplinkybėmis dar reikia išnagrinėti, ar, remiantis SESV 20 straipsniu, prašymo išduoti XU leidimą gyventi šalyje atmetimo dieną dėl priverstinio jo išvykimo jo motina būtų priversta apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos dėl tarp jų egzistuojančio priklausomumo santykio, ir, jei taip, ar atitinkamai dėl XU motinos išvykimo jos nepilnametis vaikas, Sąjungos pilietis, taip pat turėtų apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos dėl priklausomumo santykio, kuris egzistuoja tarp šio Sąjungos piliečio ir jo motinos.

82 Šiomis aplinkybėmis svarbu pažymėti, pirma, kad tuo metu, kai buvo atmestas prašymą išduoti XU leidimą gyventi šalyje, įmanoma, kad dėl priverstinio jo išvykimo iš Ispanijos teritorijos jo motina faktiškai būtų priversta apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos. Iš tiesų tada XU dar buvo nepilnametis ir jo motina turėjo išimtines globos teises, todėl negalima atmesti galimybės, kad tuo metu tarp šių dviejų trečiųjų šalių piliečių egzistavo priklausomumo santykis.

83 Šiuo klausimu pažymėtina, kad kai, kaip aptariamu atveju, išimties tvarka reikia išnagrinėti, ar tarp trečiosios šalies piliečių egzistuoja priklausomumo santykis, siekiant taikyti SESV 20 straipsnį, toks vertinimas turi būti atliekamas *mutatis mutandis* atsižvelgiant į šio sprendimo 65–69 punktuose nurodytus kriterijus, turint omenyje tai, kad tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis, kuriam atsisakyta išduoti leidimą gyventi valstybės narės teritorijoje ir kuriam dėl to gali atsirasti teisinė prievolė apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos, yra nepilnametis vaikas, reikia išnagrinėti, ar vienas iš tėvų, gyvenantis su juo šioje valstybėje narėje, faktiškai bus priverstas jį lydėti. Pagal analogiją su tuo, kas išdėstyta šio sprendimo 67 punkte, aplinkybė, kad kitas jo vienas iš tėvų gali teisiniu, finansiniu ir emociniu požiūriais būti atsakingas už šį nepilnametį, taip pat ir jo kilmės šalyje, šiuo atžvilgiu yra reikšminga aplinkybė, tačiau jos savaime nepakanka siekiant padaryti išvadą, kad tas minėtos valstybės narės teritorijoje gyvenantis vienas iš tėvų faktiškai nebus priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos.

84 Antra, darant prielaidą, kad XU motina faktiškai būtų priversta apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos, kad lydėtų XU, dėl tokio išvykimo jos nepilnametis vaikas, Sąjungos pilietis, taip pat gal būtų įpareigotas išvykti iš šios teritorijos. Taip būtų tuo atveju, jei šio piliečio ir jo motinos priklausomumo santykis būtų konstatuotas remiantis šio sprendimo 65–69 punktuose primintais kriterijais.

85 Taigi tuo metu, kai prašymas išduoti XU leidimą gyventi šalyje buvo atmestas, priverstinis jo išvykimas iš Ispanijos teritorijos praktiškai galėjo priversti ne tik jo motiną, trečiosios šalies pilietę, bet ir kitą jos vaiką, Sąjungos pilietį, apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti šią prielaidą. Jei ši prielaida būtų patikrinta, siekiant užkirsti kelią tam, kad iš šio Sąjungos piliečio dėl jo išvykimo nebūtų atimta galimybė naudotis tuo, kas sudaro dėl jo statuso turimų pagrindinių teisių esmę, jo įbroliui XU turėtų būti suteikta išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį.

86 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą byloje C-451/19 reikia atsakyti, kad SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį Sąjungos piliečio, kuris niekada nesinaudojo teise laisvai judėti, sutuoktinio nepilnamečiam vaikui, kai tas sutuoktinis ir tas vaikas abu yra trečiosios šalies piliečiai, egzistuoja, kai šis Sąjungos pilietis ir jo sutuoktinis turi vaiką, Sąjungos pilietį, kuris niekada nesinaudojo teise laisvai judėti ir kuris būtų priverstas apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos, jeigu nepilnametis vaikas, trečiosios šalies pilietis, privalėtų išvykti iš atitinkamos valstybės narės teritorijos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

87 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti tas teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybei narei draudžiama atmesti prašymą dėl šeimos susijungimo, pateiktą dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra Sąjungos piliečio, turinčio šios valstybės narės pilietybę ir niekada nesinaudojusio judėjimo laisve, šeimos narys, vien dėl to, kad šis Sąjungos pilietis neturi pakankamai išteklių sau ir šiam savo šeimos nariui, kad netaptų našta nacionalinei socialinės paramos sistemai, neišnagrinėjus, ar tarp minėto Sąjungos piliečio ir to šeimos nario yra toks priklausomumo santykis, kad, atsisakius pastarajam suteikti išvestinę teisę gyventi šalyje, Sąjungos pilietis būtų priverstas apskritai išvykti Europos Sąjungos teritorijos ir taip netektų galimybės veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro dėl jo Sąjungos piliečio statuso suteikiamų teisių esmę.**

2. **SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad, pirma, priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį, neegzistuoja vien dėl to, kad pilnametis valstybės narės pilietis, niekada nesinaudojęs judėjimo laisve, ir jo pilnametis sutuoktinis, trečiosios šalies pilietis, pagal valstybės narės, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis ir kurioje ta santuoka buvo sudaryta, teisę privalo gyventi kartu, nes tai yra iš santuokos kylanti pareiga, ir, antra, kad kai Sąjungos pilietis yra nepilnametis, vertinant, ar egzistuoja priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį šio vaiko vienam iš tėvų, trečiosios šalies piliečiui, reikia atsižvelgti į visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, siekiant užtikrinti vaiko interesus. Kai tas vienas iš tėvų nuolat gyvena kartu su kitu šio nepilnamečio vienu iš tėvų, Sąjungos piliečiu, daroma prielaida, kad toks priklausomumo santykis egzistuoja, tačiau tai galima nuginčyti.**

3. **SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad priklausomumo santykis, galintis pateisinti išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimą pagal šį straipsnį Sąjungos piliečio, kuris niekada nesinaudojo teise laisvai judėti, sutuoktinio nepilnamečiam vaikui, kai tas sutuoktinis ir tas vaikas abu yra trečiosios šalies piliečiai, egzistuoja, kai šis Sąjungos pilietis ir jo sutuoktinis turi vaiką, Sąjungos pilietį, kuris niekada nesinaudojo teise laisvai judėti ir kuris būtų priverstas apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos, jeigu nepilnametis vaikas, trečiosios šalies pilietis, privalėtų išvykti iš atitinkamos valstybės narės teritorijos.**

Parašai.